

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kestlikkust toetav kemikaalistrateegia. Mürgivaba keskkonna loomise suunas““

(COM(2020) 667 final)

(2021/C 286/30)

Raportöör: **Maria NIKOLOPOULOU**

Kaasraportöör: **John COMER**

Konsulterimistaotlus	Euroopa Komisjon, 28.10.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 192 lõige 1 ja artikkel 304
Vastutav sektsioon	põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	15.4.2021
Vastuvõtmine täiskogus	27.4.2021
Täiskogu istungjärk nr	560
Hääletuse tulemus	
(poolt/vastu/erapooletuid)	242/1/7

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab komisjoni eesmärki liikuda mürgivaba keskkonna suunas ja tagada kemikaalide tootmine viisil, mis maksimeerib nende panust ühiskonda ja vähendab keskkonnamõju.

1.2. Määratleda tuleb, millised kemikaalide kasutusviisid on olulised ning vaja on selgelt piiritletud metoodikat selle kohta, kuidas kavandada kemikaale ohutuks ja keskkonnasäästlikuks. Selles kontekstis rõhutame, et probleemsed ained tuleb kindlaks määrata, neid tuleb hinnata ja klassifitseerida kõige põhjalikumal, üheselt arusaadaval ja lihtsustataval viisil, et tööstussektoril oleks võimalik kohaneda.

1.3. Komitee tunnustab komisjoni seisukohta, et EL peaks olema ohutute ja keskkonnasäästlike kemikaalide tootmisel ja kasutamisel üleilmne liider, ning rõhutab, kui tähtis on luua ettevõtete jaoks rahvusvaheliste kaubanduskokkulepete kaudu võrdsed tingimused ning välja töötada meetmed, et tagada õiglane üleminek kõigile ELi kodanikele.

1.4. Strateegia õnnestumiseks on vaja inimeste ja tööstussektori osalemist, samuti uuenduslikke mõtteviise ühes läbipaistva ja kaasava otsustusprotsessiga.

1.5. Strateegia eesmärk on laiendada riskijuhtimise üldist lähenemisviisi ohtlike kemikaale, nagu kantserogeenseid, mutageenseid või endokriinfunktsiooni kahjustavaid aineid, sisaldavatele tarbekaupadele. Tööstussektori kohanemise hõlbustamiseks tuleb siiski tagada tasakaal üldiste ja konkreetsete riskihindamiste vahel.

1.6. Komitee nõuab, et nõuetekohane ja järjepidev märgistamine oleks kohustuslik, jõustades seda kogu tarneahelas, sealhulgas nanomaterjale sisaldavate toodete puhul.

1.7. Komitee peab rõõmustavaks jõupingutusi tugevdada ELi strateegilist autonoomiat, eriti tervishoiu kasutatavate kemikaalide valdkonnas, ning soovib näha samaväärseid jõupingutusi ka teistes sektorites. Komitee kutsus üles kaaluma ELi tööstuspoliitika läbivaatamist, et paigutada ümber osa põhiliste kemikaalide tootmisest liikmesriikides.

1.8. Komitee rõhutab, kuivõrd oluline on lahendada kemikaalide andmete vähese kättesaadavuse probleem, et suurendada innovatsiooni ja tarbijate usaldust ning teha nõuetekohaseid mõjuhindamisi. Uurimistulemuste saamise jaoks on ülioluline saada juurdepääs usaldusväärsetele andmebaasidele, et vaadata üle andmetele juurdepääsu piiravad tööstusomandiõigused ja patendid ning tugevdada põhimõtet „puuduvad andmed, puudub turg“.

1.9. Komitee on seisukohal, et keemiliste segude käsitlemine on tarvilik edusamm kemikaalide riskihindamisel. Tegelik teadmislünkade täitmiseks ning keemiliste segude hindamise ja käitlemise edendamiseks on aga väga vaja rohkem teadus- ja arendustegevust.

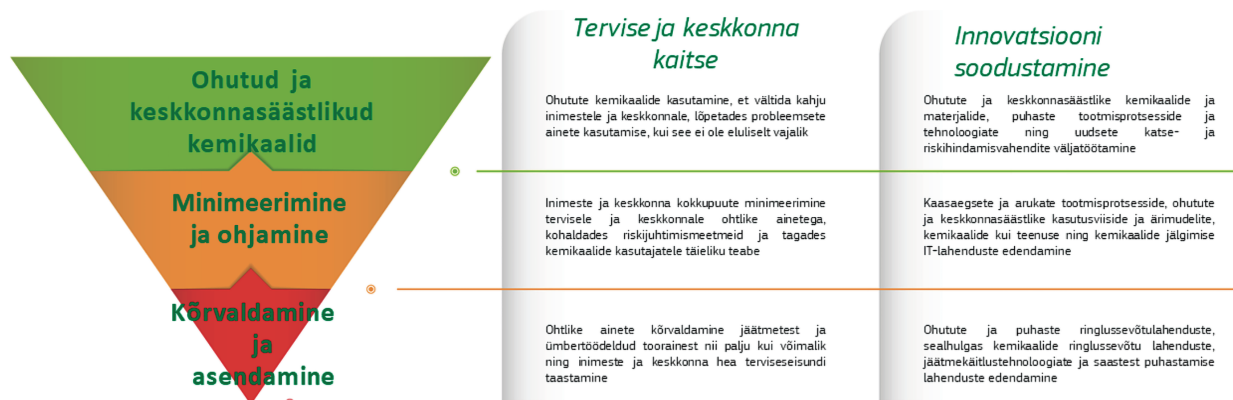
2. Komisjoni ettepanek

2.1. See strateegia on võimalus viia kemikaalide ühiskondlik väärtus vastavusse inimeste tervise ja meie planeedi taluvuspiiridega, vastates ELi kodanike õigustatud lootusele kõrgetasemelisele kaitsele ohtlike kemikaalide eest ning edendada ELi tööstussektori üleilmset liidrirolli ohutute ja keskkonnasäästlike kemikaalide tootja ja kasutajana.

2.2. Mürgivaba keskkonna saavutamiseks kehtestatakse kemikaalide käitlemiseks uus hierarhia, mille eesmärk on muu hulgas tagada, et kasutatakse ohutuid ja keskkonnasäästlikke kemikaale, minimeeritakse või asendatakse inimeste tervisele ja keskkonnale kroonilist mõju avaldavate probleemsete ainete kasutamist, ning lõpetatakse järk-järgult eelkõige tarbekaupades nende kõige kahjulikumate kemikaalide kasutamine, mis ei ole ühiskondlikust seisukohast olulised.

Joonis

Mürgivaba keskkonna saavutamise hierarhia – uus hierarhia kemikaalide käitlemisel

2.3. Strateegias keskendutakse viiele põhieesmärgile.

2.3.1. ELi ohutute ja keskkonnasäästlike kemikaalidega seotud innovatsioon. Kavandatud meetmetega tehakse muu hulgas järgmist: töötatakse välja kemikaalide ohutuks ja keskkonnasäästlikuks kavandamist käsitlevad ELi kriteeriumid, kehtestatakse õigusnõuded probleemsete ainete sisaldusele toodetes kestlike toodete algatuse raames ning muudetakse tööstusheiteid käsitlevaid ELi õigusakte, et edendada ohutumate kemikaalide kasutamist ELi tööstuses.

2.3.2. Tugevam ELi õigusraamistik pakiliste keskkonna- ja terviseprobleemide lahendamiseks. Kavandatud meetmed on mõeldud tarbijate ja töötajate kaitsmiseks, et vältida kõigis tarbekaupades, näiteks toiduga kokku puutuvates materjalides, mänguasjades, lapsehooldusvahendites, kosmeetikatoodetes, detergentides, mööblis ja tekstiilis, leiduvate kõige kahjulikumate kemikaalide kasutust. Eritähelepanu pööratakse kemikaalidele, mis võivad põhjustada vähktõbe, geenimutatsioone, mõjutada reproduktiiv- või endokriinsüsteemi või on püsivad ja bioakumuleeruvad. Seda lähenemisviisi kohaldatakse kemikaalidele, mis mõjutavad immuun- ja närvisüsteemi või hingamiselundkonda, ning kemikaalidele, mis on mürgised mõnele konkreetsele elundile. Seni, kuni üldine lähenemisviis riskijuhtimisele ei ole paigas, seatakse kõiki eespool loetletud ohte sisaldavad ained piirangute alusel tähtsuse järjekorda kõigi kasutusala puhul ja rühmitamise teel, selle asemel et nende kasutust ükshaaval reguleerida.

2.3.3. Õigusraamistiku täiustamiseks on vaja meetmete lihtsustamist ja konsolideerimist. Ettepanek hõlmab põhimõtte „üks aine, üks hindamine“ kehtestamist, et koordineerida kemikaalidega seotud ohtude ja riskide hindamist kemikaale käsitlevates õigusaktides tugevdada Euroopa Kemikaali ameti juhtimist ja suurendada selle rahastamismudeli kestlikkust. Lisaks pakutakse strateegias välja REACH-määruse (kemikaalide registreerimise, hindamise, autoriseerimise ja piiramise määrus) ja CLP-määruse (klassifitseerimist, märgistamist ja pakendamist käsitlev määrus) sihipäraseid muudatused, mis tuleb kõik ellu viia kooskõlas parema õigusloome põhimõtetega ning nende suhtes tuleb vajaduse korral rakendada hindamisi ja mõjuhindanguid.

2.3.4. Kemikaalide kohta põhjaliku teadmusbaasi rajamine. Töötatakse välja ELi varajase hoiatamise ja meetmete süsteem kemikaalide jaoks tagamaks, et ELi poliitikas käsitletakse tekkivaid kemikaalidest tulenevaid riske niipea, kui need seire ja teadusuuringute käigus kindlaks tehakse, ning töötatakse välja näitajate raamistik keemilise saaste põhjuste ja mõju seire tegemiseks ning kemikaale käsitlevate õigusaktide tõhususe mõõtmiseks.

2.3.5. Üleilmse eeskju näitamine kemikaalide keskkonnahoidlikus käitlemises. Nende meetmete eesmärk on toetada kolmandate riikide kemikaalide hindamise ja käitlemise suutlikkuse suurendamist tagamaks, et ELis keelatud ohtlikke kemikaale ei toodeta ekspordiks.

3. Üldised märkused

3.1. Viimase 50 aasta jooksul on kemikaalid saanud osaks meie eluviisist, andes soodsa panuse meie kultuuri ja kogu selle kasvava elanikkonnaga ühiskonna arengusse. Samal ajal võib kemikaalidel, nii sünteetilistel kui ka looduslikel, olla ohtlikke omadusi, mis kahjustavad inimeste tervist ja keskkonda.

Vaatamata sellele sõltub inimkond neist üha enam. ÜRO andmetel kasvab kemikaalide tootmine aastatel 1990–2030 seitse korda kiiremini kui kogu maailma rahvastik.

3.2. Me kõik peaksime toetama sellist kiiduväärt mürgivaba keskkonna eesmärki ja olenemata sellest, kui raske on seda saavutada, puudub vabandus selle eesmärgi poole pürgimisest loobumiseks. Komitee pooldab komisjoni kavatsust luua sel eesmärgil kõigi sidusrühmadega **kõrgetasemeline ümarlaud**.

3.3. Suures koguses ohtlikke kemikaale lekib keskkonda pidevalt paljudest allikatest, näiteks puhastatud või puhastamata olme- ja tööstusreovee ärajuhtimine, prügilad, jäätmete põletamine ja tootmisprotsessid, ning need võivad levida õhu, pinnase ja vee kaudu, põhjustades ulatuslikku kahju ⁽¹⁾.

3.4. Keemiline saastatus toob kaasa palju järelmõjuga seotud küsimusi. Näiteks levivad polübroomitud difenüüleetrid ja muud leegiaeglustid kergelt toodetest, kuhu neid lisatakse, näiteks vahtpoliüuretaani kaudu, ning saastavad seejärel õhku ja tolmu. Kuigi paljud kahjulikud polübroomitud difenüüleetrid on keelatud, jäävad need püsivuse ja laialdase kasutamise tõttu keskkonda.

3.5. Selliste ohtlike kemikaalide asendamise korral peame olema kindlad, et asendamine toob kaasa märkimisväärse paranemise. Näiteks palmiõlist toodetud biodiislikütus, mis aitab kaasa metsade hävitamisele, võib olla keskkonnale kahjulikum kui fossiilkütuste kasutamine.

3.6. Pealegi peavad reguleerivad asutused olema teadlikud kavatsustest asendada üks ohtlik kemikaal muude sarnaste ohtlike omadustega kemikaalidega ning neid kavatsusi ära hoidma. Näiteks tuleks per- ja polüfluoritud alküülühendeid käsitleda ühtse rühmana, mitte individuaalselt. Uued uuringud viitavad sellele, et mõned endiste per- ja polüfluoritud alküülühendite alternatiivid ei pruugi olla ohutumad ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Joyce Msuya, ÜRO Keskkonnaprogrammi asedirektor.

⁽²⁾ ELi uudiskiri nr 517, 22.11.2018.

3.7. Komitee väljendab muret, et saastest puhastamise meetmed inimeste tervise taastamiseks ja keskkonna saastest puhastamiseks ei pruugi olla piisavad, eelkõige selliste oluliste kemikaalide korral, mille jaoks mürgivabased alternatiive veel pole või mis vajavad pikaajalist väljaarendamist, samuti selliste järkjärguliselt kasutusest kõrvaldatavate kemikaalide korral, mis on endiselt väga probleemsed nende püsivuse tõttu keskkonnas. Kuna saastest puhastamise strateegiate vastuvõtmiseks tehakse endiselt suuri jõupingutusi, ootab komitee huviga tulevast nullsaaste tegevuskava.

3.8. Komitee nõuab, et nanomaterjale sisaldavate toodete (mänguasjad, biotsiidid, rõivad, pestitsiidid, ravimid, värvid, lapsehooldustooted jne) nõuetekohane ja järjepidev märgistamine oleks kogu tarneahelas kohustuslik koos täitmise tagamisega.

3.9. Lisaks kahtleb komitee, kas mitut ühel ajal võetavat meetet hõlmav ajakava on reaalne ja teostatav, võttes arvesse tööstussektori vajadust kohaneda üleminekul järk-järgult ilma tõsiste negatiivsete sotsiaalsete ja majanduslike tagajärgedeta. Peale selle tuleb tugevdada ametiasutuste suutlikkust – see on hädavajalik kavandatud ajakohastatud poliitika edukaks rakendamiseks.

3.10. Strateegias on mõni aspekt puudu või pole seda piisaval määral selgitatud, näiteks soovitatud kemikaalipöörde hinnanguline energiabilanss ning selle tagajärjed Euroopa töötajatele ning suurtele ja väikestele ettevõtetele. Strateegia tõhusaks rakendamises tuleks eraldada rahalisi vahendeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest.

4. Konkreetsed märkused

4.1. ELi ohutute ja keskkonnasäästlike kemikaalidega seotud innovatsioon

4.1.1. Komitee on nõus sellega, et **kemikaalide ohutuks ja keskkonnasäästlikuks kavandamine** on sotsiaalselt ja majanduslikult hädavajalik, et hõlbustada ELi tööstuse rohe- ja digipööret. See on ülisuur katsumus ning vajalik uurimistöö on tõenäoliselt väga kulukas ja pakub teatavaid konkurentsieeliseid. Mõningad töökohtade kaotused ja majanduslikud kahjud võivad siiski kaasneda, kuna mitte kõik ettevõtted ei pruugi olla kohanemisvõimelised ega kõik töötajad tegeleda ümber- ja täiendusõppega. Seetõttu on õiglase ülemineku saavutamiseks ülitähtsad rahalised ja soodustavad meetmed, pöörates erilist tähelepanu töötajatele töökoha säilitamisele või elujõulise alternatiivi leidmisele ning investeringute ja uuenduslike ärimudelite toetamisele.

4.1.2. Täpsustamata on jäänud meetmed, millega tagatakse töötajate täielik kohanemine, nagu näiteks ümberõppe ja erikoolituse soodustamine ja rahastamine, et vältida töökohtade kaotust. Samuti on see seotud sellega, kuidas tööstussektorite geograafiline paiknemine hakkab määrama strateegia mõju. Arvesse tuleb võtta äärealadel asuvaid tööstusharusid ja sellesse sektorisse kuuluvate VKEde suurt osakaalu.

4.1.3. Väljatöötatav **ohutuks ja keskkonnasäästlikuks kavandamise** kontseptsioon teeb sidusrühmad murelikuks. Seetõttu peaksid selle määratlus ja nende tootmise suurendamiseks vajalikud oskused hõlmama kõikide asjaomaste osalejate kriteeriume.

4.1.4. Kemikaalide registreerimise, hindamise ja autoriseerimise protsess on keeruline ja nõuab spetsialiseerumist, mis valmistas VKEde jaoks mõnikord raskusi ja millega kaasnevad tavaliselt suured vastavus- ja halduskulud. REACH-määruses ja CLP-määruse kohaste registreerimise ja regulatiivsete riskijuhtimisprotsesside täitmise hõlbustamiseks tuleks protsessi lihtsustada või edendada mitteasjatundjate koolitust.

4.1.5. Uudsed ja puhtamad tööstusprotsessid ja -tehnoloogiad aitavad vähendada kemikaalide tootmise keskkonnajalajälge, parandada turuvalmidust ning saavutada kestliku arengu ja kõikehõlmava Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärgid. Hindamissuunised ja parimate tavade jagamine puhtamate tööstusprotsesside ja -tehnoloogiate kavandamise ja rakendamise kohta teeks sellise ülemineku võimalikuks. Arvesse tuleb võtta parimaid olemasolevaid tehnoloogiaid.

4.1.6. Komisjoni eesmärk on minimeerida probleemsete ainete esinemist **ringlussevõetud materjalides**, kehtestades **kestliku tootepoliitika algatuse** raames nõuded ja teabe kemikaalisalduse ning ohutu kasutamise kohta. Ringlussevõtuks sobivates materjalides ei tohiks jätkuvalt lubada ohtlike kemikaalide suurtes kontsentratsioonides kasutamist⁽³⁾. Probleemsed ained tuleb kindlaks määrata, neid tuleb hinnata ja klassifitseerida kõige põhjalikumal, üheselt arusaadaval, kuid ka lihtsustataval viisil, et tööstussektoril oleks võimalik kohaneda.

4.1.7. Need meetmed suurendavad tarbijate ja tootjate **usaldust** ringlussevõetud toodete vastu. Piisava teabe puudumine ringlussevõetud materjalide abil valmistatud toodete keemilise koostise kohta on probleemne ja andmekaitsepiirangud võivad selles valdkonnas raskusi tekitada.

4.1.8. Strateegias antakse teada suurematest investeeringutest uudsetesse tehnoloogiatesse. See on suurepärane võimalus **edendada teadusuuringuid tööstusjäätmete taaskasutamise vallas, eelkõige mis puudutab põllumajanduslike toiduainete jäätmeid**, mille suurt potentsiaali on takistanud ebapiisavad investeeringud.

Siiski on **põllumajanduslike toiduainete jäätmetest toodetud toodetele kehtivad õigusnõuded** nii strateegia „Talust taldrikule“ kui ka keskkonnasäästlike kemikaalide strateegiates peaaegu tähelepanuta jäetud. Näiteks põhjustavad erilist muret ravimijäägid töödeldud ja väetamiseks mõeldud loomasõnnikus, töödeldud reovee taaskasutamine põllukultuuride kastmiseks ning ravimite, pestitsiidide, herbitsiidide ja putukamürkide jäägid optimeeritud toidujäätmetes, sest sellised bioaktiivsed ained võivad levida keskkonda, kahjustades ökosüsteeme. Seetõttu tuleb neid kindlaks teha, hinnata ja reguleerida. Inimrühmi võib mõjutada mitte ainult kokkupuude, vaid ka tarbimine, sest need ained võivad kogu toiduahelas elusorganismidesse ladestuda ja bioloogiliselt kuhjuda.

4.1.9. Probleemsed ained tekitavad sidusrühmades segadust. Selgitus selle kohta, milliseid nõudeid tuleb kehtestada, ja rakendamise ajakava aitaksid mõista selle meetme mõju praegustele materjalitsüklitele.

4.1.10. Muret tekitab kavandatud kemikaalipöörde hinnanguline energiabilanss. Võttes arvesse, et roheliste materjalitsüklite peamised nõutavad muundamised on suurel määral endotermilised protsessid (nt eraldamine, ringlussevõtt, saastest puhastamine, keemiline muundamine), võib eeldada energianõudluse kasvu. Pealegi tuleb vähendada kemikaalide tootmise CO₂ jalajälge, sest see on tavaliselt energiamahukas protsess.

4.1.11. Sellel otstarbel pakub suuri kasutusvõimalusi vesinik nii energiaallika kui ka keemilise redutseerijana sihtprotsessides (nt süsiniku asendamisel redutseerijana). Vesinikku kasutusele toetuvad siiski kallile ja keskkonnakulukale plaatinal. Plaatinal alternatiivide leidmiseks on vaja keemiaalaste alusuuringuid.

4.1.12. Komisjon kavandab suuremat vastupanuvõimet ELi ühiskonna jaoks **oluliste kasutusviiside** puhul kasutatavate kemikaalide tarnes ja **keskkonnasäästlikkuses**, muutes ELi vähem sõltuvaks ja parandades kemikaalide strateegilist prognoositavust. Tervishoiu kasutatavate kemikaalidega seotud vastupanuvõime suurendamine tähistab nende kemikaalide ELi turu ja tööstussektori jaoks märkimisväärsed edusamme. Peame teadma, kuidas kohaldatakse neid meetmeid muude oluliste kemikaalide suhtes.

4.1.13. Toodet, mis on valmistatud kolmandatest riikidest imporditud toorainest, näiteks haruldastest muldmetallidest, mis on saadud keskkonna- ja terviseohtudega seotud maagi kaevandamise käigus, on muutunud hädavajalikuks mitme nüüdisaegse tehnoloogia jaoks alates kaitsesüsteemidest, mobiiltelefonidest ja teleritest kuni LED-lampide ja tuuleturbideni. Seega tekib küsimus, milliseid strateegiaid hakatakse kasutama sõltuvuse vähendamiseks muudest olulistest ainetest, mille tootmisprotsessid põhinevad tarnel kolmandatest riikidest.

⁽³⁾ Komitee arvamus teemal „Õhukvaliteeti, vett ja jäätmeid käsitlevate ELi keskkonnanõuete õigusaktide rakendamine“ (ELT C 110, 22.3.2019, lk 33).

4.1.14. Komitee soovib samuti teada, kuidas saab **ohutuks ja keskkonnasäästlikuks kavandamise** lähenemisviisi rakendada kolmandate riikide tarnijate suhtes, kellel on oma kemikaalimäärused. Kuna nende kriteeriumide piirmäärasid ei ole veel kehtestatud, ei ole selge, kas seda põhimõtet ja hindamismeetmeid kohaldataks tooraineallikate suhtes, olenemata nende päritolust. Jääb selgusetuks, kuidas kavandatavad meetmed lõimitakse ELi kemikaalide väärtusahelatesse kaasatud kolmandate riikide poliitikasse ja tagatakse nende omavaheline tasakaal.

4.1.15. Seetõttu soovib komitee läbi vaadata ELi tööstusstrateegia ja kaaluda kemikaalitootmise liikmesriikidesse tagasitoomise soodustamist. See mitte ainult ei suurenda ELi strateegilist autonoomiat, vaid loob ka uusi kvaliteetseid töökohti ja hõlbustab kemikaalistrateegia elluviimist.

4.2. Tugevam ELi õigusraamistik keskkonna- ja terviseprobleemide lahendamiseks

4.2.1. Komitee väljendab heameelt komisjoni eesmärgi üle laiendada üldist lähenemisviisi riskijuhtimise. Arvestades aga mõne toote piiramist, on vaja tagada kõigi kemikaalide puhul nii üldiste kui ka konkreetsete riskihindamiste kooskõla, et võimaldada tööstussektoril järk-järgult kohaneda.

4.2.2. Komitee pooldab ka per- ja polüfluoritud alküülühendite reguleerimiseks rühmitamise kasutamist ja toetab mõtteviisi, et õigusaktide tõhususe ja tulemuslikkuse suurendamiseks võib olla vaja suurendada rühmitamisstrateegiate vastuvõtmise ulatust ⁽⁴⁾.

4.2.3. Strateegias tehakse ettepanek kasutada CLP-määruses uusi ohuklasse ja -kriteeriume, et täielikult arvesse võtta keskkonnatoksilisust, püsivust, liikuvust ja bioakumuleeruvust. On oluline, et kemikaalide kahjuliku keskkonnamõju hindamine ja kemikaalidele eri ohuklasside määramine toimuks terviklikult ja läbipaistvalt. Klassifikatsiooni kriteeriume tuleb üksikasjalikult määratleda, et ennetada võimalikke muude arendatavate toodetega seotud probleeme.

4.2.4. Endokriinsüsteemi kahjustavate kemikaalide, püsivate, liikuvate ja toksiliste ning väga püsivate ja väga liikuvate ainete väga ohtlike ainetena kategoriseerimine nõuab tuginemist terviklikule ja läbipaistvale hindamisele. Lisaks on vaja suuremat sidusust REACH-määruses ja teistes Euroopa õigusaktides (näiteks ELi veepoliitika raamdirektiivis) määratletud väga ohtlike ainete vahel.

4.2.5. Strateegias keskendutakse peamiselt endokriinfunktsiooni kahjustavatele kemikaalidele ja per- ja polüfluoritud alküülühenditele ning seal käsitletakse ka teatavaid pestitsiide, biotsiide, ravimeid, raskmetalle, plastifikaatoreid ja leegiaeglusteid. Küll aga käsitletakse väga vähesel määral selliseid probleemseid kemikaale nagu nanomaterjalid. Kuigi need on hõlmatud REACH-määrusega, on määratluse läbivaatamine ootel ja nende reguleerimine nagu edaspidi ebapiisav (nt nanomaterjalide keskkonda paiskamise reguleerimise puudumine, nende turuleviimise piirangute puudumine, läbipaistvus ja ELi registri loomine, et tagada nende jälgitavus alates tootmisest kuni tarbijani jõudmiseni).

4.2.6. Võttes arvesse laialdaselt dokumenteeritud tõendeid mõne ainerühmaga seotud riskide kohta, peaks EL mitte ainult piirama, vaid vahel isegi keelustama juba tuvastatud endokriinfunktsiooni kahjustavate kemikaalide, nagu näiteks bisfenool ja ftalaadid, kasutamist, see kehtib ka toiduainetes mittetoitaineliste kemikaalide, näiteks nanomaterjalide puhul.

4.2.7. Meetmeid endokriinfunktsiooni kahjustavate kemikaalide ja väga ohtlike ainete asendamise edendamiseks ja hõlbustamiseks võiks rakendada finantsmehhanismi kaudu (*bonus-malus*-süsteem).

⁽⁴⁾ Euroopa Komisjon, „Study for the strategy for a non-toxic environment of the 7th Environment Action Programme“ („Uuring seitsmenda keskkonnavalase tegevusprogrammi mürgivaba keskkonna strateegia kohta“).

4.2.8. Probleemsete kemikaalide riskihindamisel oleks asjakohane samm edasi, kui segudele pöörataks rohkem tähelepanu, ning komitee toetab asjaolu, et käsitletakс nii tahtlikult kui ka tahtmatult koostatud segusid. Ebapiisavad teadmised selle kohta, milline on kasutusel olevate segude ja suure hulga kemikaalide toksilisus, on viinud ettepanekuteni näiteks kasutada tahtmatute segude korral üksikute kemikaalide käsitlemiseks süsteemselt segu hindamistegurit. Segu hindamisteguri usaldusväärsus kemikaaliriski hindamisel tekitab muret, kuna tegemist ei ole stsenaariumispetsiifilise teguriga. Seetõttu toetab komitee kindlalt aruandes (SWD(2020) 250) ⁽⁵⁾ esile toodud teadus- ja arendustegevuse prioriteete ja soovitusi, et tõhusalt hinnata ja käidelda segusid.

4.3. Õigusraamistiku lihtsustamine ja konsolideerimine

4.3.1. Komitee kiidab heaks lähenemisviisi „üks aine, üks hindamine“ arvesse võtmist kemikaalide tõhusa ohutushindamise põhimõttena.

4.3.2. See lihtsustab ja kiirendab heakskiitmist, millest saavad kasu tootjad ning mis hõlbustab alternatiivsete mürgivabade ainete uurimist ja arendamist. Siiski ei tohi tähelepanuta jätta sama aine eri toimet erinevates oludes ja ka segudes.

4.3.3. Ligikaudu 30 % turul saadaolevate ohtlike toodete kohta esitatud hoiatusteadetest on seotud kemikaaliohtudega ja vaid kolmandik vastab REACH-määruse alusel tööstuses registreeritud keemiliste ainete registreerimistoimikutest täielikult teabele esitatavatele nõuetele

4.3.4. Teretulnud on nulltolerants nõuetele mittevastavuse korral ning kavandatud meetmed kemikaale käsitlevate õigusaktide ulatuslikumaks rakendamiseks ja nende täitmise tagamiseks. Tungival on soovitatav nõuetekohaselt rakendada põhimõtet „puuduvad andmed, puudub turg“, selle asemel et lubada turule reguleerimata tooteid ja kemikaale.

4.3.5. Lisaks peaksid samad registreerijad regulaarselt ajakohastama andmeid turul heakskiidetud keemiliste ainete kohta, kuna REACH-määrusest ei piisa teatavate aspektide korral. Keemilise hindamise aruande ⁽⁶⁾ kohaselt puudus 64 %-l hinnatavatest ainetest (126 juhul 196-st) Euroopas turustatavate kemikaalide ohutuse tõendamiseks vajalik teave.

4.3.6. Peaaegu 90 % ohtlikuks peetavatest toodetest imporditakse väljastpoolt ELi. Prognoositakse, et kemikaalide ülemaailmne tootmine kasvab jätkuvalt. Tõenäoliselt keskenduvad ELi liikmesriigid ja OECD riigid kõrgtehnoloogiliste keemiatoodete, näiteks erikemikaalide ja bioteaduste kemikaalide väljatöötamisele ja tootmisele. Aafrikas, Lähis-Idas ja Aasias toodetakse tõenäoliselt suures koguses laiatarbekemikaale. See tekitab ELile tohutuid probleeme piirikontrolli ja majandusliku konkurentsivõime vallas. Vaja on meetmeid, et tagada ELi ettevõtetele vabakaubanduslepingutes võrdsed tingimused.

4.3.7. Komitee pooldab ELi piirikontrolli tugevdamise meetmeid ja koostööd veebipõhiste otsemüügiplatvormidega.

4.4. Põhjalik teadmusbaas kemikaalide kohta

4.4.1. Kuna Euroopa Liidul **puudub kõigi ainete kohta põhjalik andmebaas**, on teretulnud ettepanekud meetmete kohta, millega parandatakse kemikaalide andmete kättesaadavust nii kaua, kui andmed kehtivad.

4.4.2. Tööstuse seisukohalt muudab vaieldav patendisüsteem võimatuks turul patenteeritud toodete kõikide aspektide avaldamise.

⁽⁵⁾ Commission Progress report on the assessment and management of combined exposures to multiple chemicals (chemical mixtures) and associated risks.

⁽⁶⁾ Euroopa Keskkonnabüroo, <https://eeb.org/chemical-evaluation-report-achievements-challenges-and-recommendations-after-a-decade-of-reach/>.

4.4.3. Teaduslikust seisukohast takistab piiratud, tasuta avatud teadus oskusteabe vaba vahetust ning jõupingutuste ja investeeringute ühendamist. Teaduslike andmete kaitsereeglid, tööstusomandiõigused, mis ei ole piisaval määral põhjendatud, piiravad kõikide asjakohaste kemikaalide andmete kättesaadavust ja seetõttu ka innovatsiooni.

4.4.4. Andmete kättesaadavusega seotud probleemid tuleb kindlaks määrata ja lahendada, lisades meetmed olemasolevate andmete laiendamiseks ja nende kvaliteedi parandamiseks. Näiteks võiks luua mehhanismi, mille korral tööstusharud, mis impordivad tehisanomaterjale, rahastavad sõltumatuid teadusuuringuid nanomaterjalidega seotud riskide kohta, kui teaduslikult põhjendatud teadmised puuduvad.

4.4.5. Komisjoni eesmärk on **jätkata teadusuuringute ja (bio)seire edendamist**, et mõista ja hoida ära kemikaalidega seotud riske ning soodustada innovatsiooni kemikaalidega seotud riskide hindamises ja regulatiivteaduses.

4.4.6. Selleks, et hõlbustada innovatsiooni uurimistegevuse kaudu, tuleb tagada nii töötajate osalemine kui ka rahaline toetus eesmärgiga optimeerida tööstuslike ja teaduslike teadmiste edastamise parimaid tavasid, tagades usaldusväärsetele andmebaasidele vaba ja lihtsa juurdepääsu. Peale selle peaks juurdepääs innovatsioonile olema kättesaadav kõikidele ELi keemiatööstuse osalistele.

4.4.7. Väga tähtis on soodustada meetmeid, mille eesmärk on teha **ohutuskatsed** ja kemikaaliga seotud riski hindamist, et vähendada loomkatseid, eelkõige arvestades teadustegevuse arengut ja välja töötatud nüüdisaegseid meetodeid (nt *in vitro* testid), mis parandavad kemikaalidega seotud ohu ja riski hindamise kvaliteeti, tõhusust ja kiirust.

4.4.8. Otsustamises on oluline tagada suurem läbipaistvus. Paljusid olulisi küsimusi arutatakse kinnistel koosolekutel, mis põhjustab ELi kodanikes segadust ELi meetmete suhtes, mille eesmärk on piirata kokkupuudet ohtlike kemikaalidega. Samuti peavad toorandmed, mille põhjal tehakse hindamisi ja otsuseid (ECHA ja EFSA) (⁷), olema kättesaadavad. Liikmesriikide otsused ja seisukohad turul saadaolevate keemiliste ainete kohta on vaja muuta läbipaistvamaks.

4.5. Üleilmse eeskuju näitamine kemikaalide keskkonnahoidlikus käitlemises

4.5.1. Võttes arvesse selle ülemaailmset mõju, on komiteel hea meel kogeda, et **väljaspool ELi ohutuse ja keskkonnahoidlikkuse standardite edendamise meetmed** sisaldavad komisjoni kohustust tagada, et **ELis keelatud ohtlike kemikaale ei toodeta ekspordiks**. Siiski on selgusetu, kuidas ülejäänud väljatöötatavaid ja ühtlustatavaid õigusakte kogu maailmas rakendatakse. Toodete ekspordimise keelamine võib mõjutada tööstust teistes riikides, kus ei kehti kemikaalistrateegia eesmärgid. Ei ole selge, kuidas käsitletakse mõju väljaspool ELi asuvatele tööstussektoritele kui konkreetse toote endistele tootjatele ja ekspordijatele.

4.6. Kemikaalide liigkasutamine tervishoiusektoris

Haiguste ennetamise poliitika väljatöötamisel tuleks kasutada palju rohkem teadusuuringuid, pöörates erilist tähelepanu immuunsüsteemile. Eesmärk peab olema positiivne suhtumine tervisesse eluviisidesse, võimaldades inimestel vajaduse korral kasutada vähem keemilisi protseduure. Kõik keemilised protseduurid peaksid olema mõeldud neile, kelle jaoks need on hädavajalikud, vältides samal ajal liigkasutamist.

4.7. Põllumajanduslikud kemikaalid

4.7.1. Põllumajanduses kasutatavate pestitsiidide negatiivset keskkonnamõju põllumajanduses tuleb vähendada, kahjustamata toidutoodangu kvaliteeti ja seadmata ohtu toiduga kindlustatust ELis.

4.7.2. Praegune Euroopa Teadusuuringute Liit, mille ülesanne on leida ja katsetada põllumajanduses sünteetiliste kemikaalide orgaanilisi alternatiive, peab saama piisavat rahastust. Investeermisel tuleks keskenduda bioloogilistele orgaanilistele pestitsiididele. Samuti tuleb suurendada rahalist toetust, et soodustada loodusliku taimekasvu edendajate ja taimekaitsete teadustegevust ja innovatsiooni. Näiteks võib risobakterite metaboliseeritud konkreetsete looduslike ühendite loomulikku bioaktiivsust kasutada taimekaitsevahendina välispatogeene vastu.

(⁷) ECHA – Euroopa Kemikaaliamet, EFSA – Euroopa Toiduohutusamet.

4.7.3. Keemiliste väetiste palju sihipärasem kasutamine on soovitatav ja see peaks vähendama keemiliste väetiste kasutamist. Vaja on uusi teadusuuringuid alternatiivide väljatöötamiseks, et piisav toidutootmine jätkuks ja põllumajandustootjad saaksid piisavat sissetulekut.

4.7.4. Vaja on edasisi keskkonna- ja terviseriskide hindamisi, et teha kindlaks, kas bio- ja geenitehnoloogia abil saaks välja töötada keemiliste väetiste ja pestitsiidide alternatiive.

4.7.5. Kui muid elujõulisi alternatiive ei leita, suurendab pestitsiidide kasutamise märkimisväärne vähendamine tootmiskulusid ja/või viib väiksema saagikuseni. Seetõttu tuleb uurida tootjate ja tarbijate majanduslikku koormust ning toiduainete importi kolmandatest riikidest.

4.7.6. ELi uus elurikkuse strateegia aastani 2030 on väga edasipüüdlik, sest prognooside kohaselt muudab see vähemalt 30 % Euroopa pindalast aktiivselt hallatavate ja kaitstud alade võrgustikuks. See peaks aitama jõuliselt kaasa elurikkusele ja looduse taastamisele ning toetama kestlikkust toetava kemikaalistrateegia jõustamist põllumajandussektoris.

4.7.7. Seetõttu tuleb teha konkreetseid jõupingutusi, et elurikkust ja eelkõige tolmeldajaid pestitsiidide eest paremini kaitsta. Näiteks esineb Euroopa Toiduohutusameti suunistes taimekaitsevahenditega mesilastele põhjustatava ohu kohta suuri lünki. See peab hõlmama järgmised andmeid: kroonilise mürgisus ja pestitsiidide toime vastsetele ning äge mürgisus mesilastele ja muudele tolmeldajatele.

4.7.8. Kemikaalistrateegia edukaks rakendamiseks peab meil olema märkimisväärne üldsuse toetus ning kaasnema peab reaalne kultuuriline muutus selles, kuidas me käsitleme kemikaalide kasutamist, kliimamuutusi ja keskkonnareostust.

Brüssel, 27. aprill 2021

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG